

KORRUPCIÓKUTATÓ
KÖZPONT
BUDAPEST

Korrupciós kockázatot jelentenek-e az EU-források Közép- és Kelet-Európában?

összefoglaló

Budapest, 2014. január

A riportot a Korrupciókutató Központ Budapest (<http://www.crcb.eu/>) kutatócsoportja készítette. A kutatást a Központ pénzügyi erőforrásai, és a résztvevők önkéntes munkája teszik lehetővé.

A kutatás folytatásához minden segítséget szívesen fogadunk (info@crcb.eu).

Korrupciós kockázatot jelentenek-e az EU-források Közép- és Kelet-Európában?

Kutatási összefoglaló

Együtműködő partner:

Erőforrástérkép projekt: <http://regionaldata.org>

Átlátható Állam: <http://www.atlathatoallam.hu/>

Korrupciókutató Központ Budapest / Corruption Research Center Budapest

Munkatársak:

Czibik Ágnes	közgazdász, MKIK GVI
Fóra Gyula	egyetemi hallgató, ELTE
Fazekas Mihály	Ph.D. hallgató, University of Cambridge
Tóth Bence	közgazdász
Tóth István János	Ph.D, tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI

Külső szakértők:

Dr. Kelemen Zoltán	ügyvéd
Gyenesse Jenő	programtervező matematikus
Uhrin Tamás	programtervező matematikus
Dr. Volford Anita Adrienn	ügyvédjelölt

Technikai feltételek:

3Gteam kft. (<http://www.3gteam.hu/>)

Korrupciókutató Központ Budapest

e-mail: info@crcb.hu

internet: <http://www.crcb.eu/>

A kézirat lezárva: 2014. január. 28

A korrupció pontos mérése évek óta komoly kihívás elé állítja a téma kutatóit. Az utóbbi években több kísérlet történt az indikátorok egy új generációjának kifejlesztésére, amely lehetővé teszi az időbeli és országok közti összehasonlítást egyaránt, méghozzá objektív, kézzelfogható módon, ellentétben az első generációs, percepcióra alapuló mutatókkal,¹ amelyek közé a TI Corruption Perception Index is tartozik.

A Korrupciókutató Központ Budapest tanulmánya² e törekvések irányához illeszkedik, amikor adatbányászati eszközökkel keres magyar, szlovák és cseh közbeszerzési adatokon a normál mintázattól eltérő, szokatlan értékeket, amelyek korrupciógyanús eseteket jelezhetnek.

A szerzők célja egyrészt egy adatbányászati módszer kidolgozása, amely lehetővé teszi a közbeszerzések korrupciós kockázatának értékelését különböző országokra és időszakokra vonatkozóan. Másrészt összevetik az EU által támogatott és a kizárólag nemzeti forrásból megvalósuló közbeszerzések korrupciós kockázatát, becslést adnak a részrehajlóan elosztott EU-források nagyságára. Harmadrészt javaslatokat tesznek az európai uniós források elköltésének hatásosabb ellenőrzésére.

A tanulmány főbb megállapításai a következők:

- A szerzők eredményei megerősítik, hogy szignifikáns összefüggés van a közbeszerzési eljárás szokatlan, kiugró jellemzői (például kivételesen rövid ajánlattételi idő) és a közbeszerzési verseny korlátozása között. Ez utóbbi alatt az egy ajánlattevős pályázatokat, valamint az egyes cégek kivételesen magas piaci részesedését értjük.
- A közbeszerzési folyamat anomáliái elemzésének felhasználásával a szerzők kialakítják a Korrupciós Kockázat Index-et (*Corruption Risk Index, CRI*), amely a közbeszerzési szerződések részrehajló odaítélésének valószínűségét fejezi ki.
- Összevetve a nemzeti és európai uniós forrásokra vonatkozó Korrupciós Kockázati Index értékeket, azt látjuk, hogy Magyarországon az EU-s források korrupciós kockázata 8 százalékkal magasabb, mint a nemzeti források kockázata. Ez Csehország esetében is igaz, ott 3 százalék a különbség. Ezzel szemben Szlovákiában 13 százalékponttal alacsonyabb az EU-s források korrupciós kockázata, mint a kizárólag szlovák forrásokból megvalósuló közbeszerzéseké.
- A szerzők becslést adnak a 2009-2012 között részrehajlóan, azaz korrupct módon, odaítélt EU-forrásból finanszírozott közbeszerzések nagyságára is. A becsült arány Magyarországon a 2009-2012-es években évente átlagosan a GDP 1,15 százalékára tehető. Ezek szerint évente 335 milliárd forint, azaz négy év alatt mintegy 1340

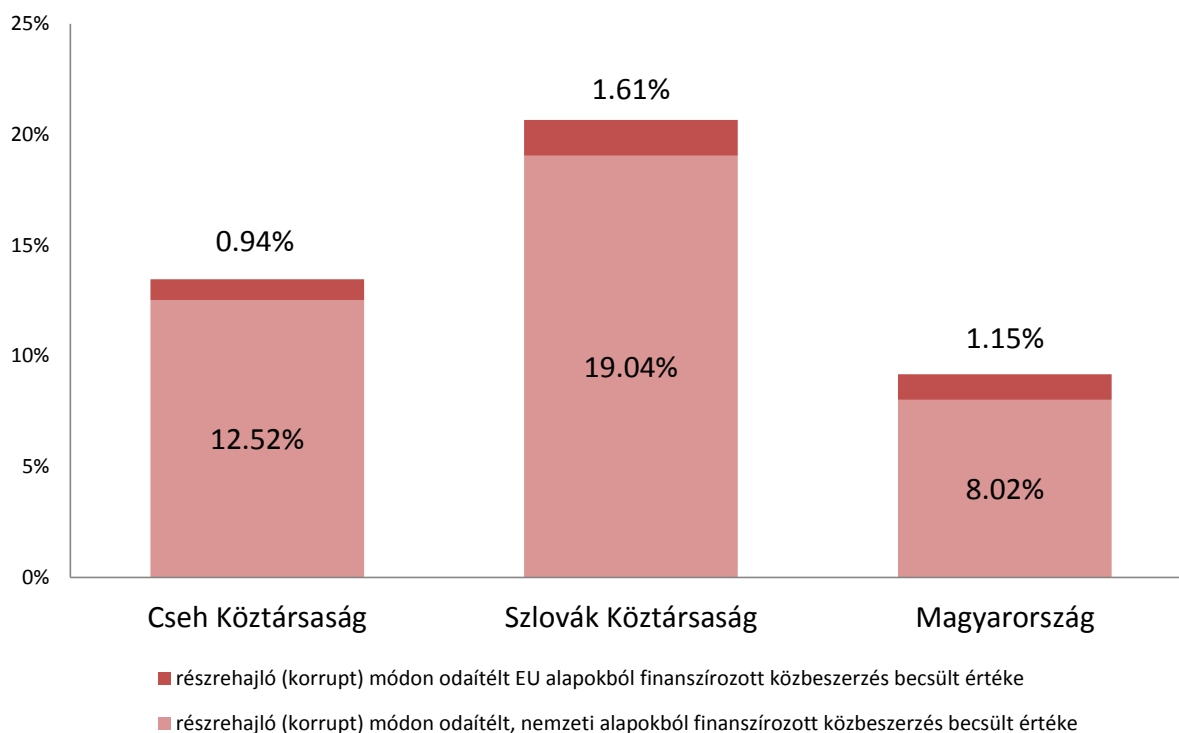
¹ A percepció – érzékelésre, észlelésre alapuló - indexek sajátossága, hogy bizonyos megkérdezett személyek, például vállalatvezetők véleményét összesítik azzal kapcsolatban, hogy az ő észlelésük szerint hogyan változott a korrupció szintje egy időszak alatt. Ezek a mutatók szükségképpen szubjektívek.

² Fazekas, M., Chvalkowska, J., Skuhrovec, J., Tóth, I. J. & King, L. P. (2013), Are EU funds a corruption risk? The impact of EU funds on grand corruption in Central and Eastern Europe. Published as through the Corruption Research Centre Budapest as CRCB-WP/2013:03 and through the European Research Centre for Anti-Corruption and State-Building as WP No.39. http://www.crcb.eu/wp-content/uploads/2013/12/Fazekas-et-al_EU-funds-and-grand-corruption-in-CEE_v2_2013.pdf

Korrupciós kockázatot jelentenek-e az EU alapok?

milliárd forint EU forrás elköltésére kerülhetett sor részrehajló (korrupt) módon. A magyar GDP-n belüli arány magasabb, mint Csehország esetében (0,94%), de alacsonyabb, mint Szlovákiában (1,61%). Ezek az arányok jelentősnek tekinthetők, mivel a három országban együtt a GDP 3,3 %-ának megfelelő nagyságú európai uniós forrást költöttek el a vizsgált időszakban, ehhez érdemes hasonlítani a fenti arányokat.

Részrehajló (korrupt) módon elköltött közbeszerzési értékek becslése, a finanszírozási forrás szerint: nemzeti, illetve EU-s, 2009-2012-es teljes GDP százalékában

Forrás: MaKAB

- Összességében megállapítható, hogy bár az európai uniós források elosztása elméletileg szigorúbb jogi és monitoring környezetben zajlik, mint a nemzeti forrásoké, a gyakorlatban kétesnek bizonyul az elosztás pártatlansága, kizárólag szakmai szempontoknak való megfelelése. Ebben szerepet játszik az elosztás mechanizmusa: az, hogy a döntéshozók minden szerződésről diszkrecionálisan, saját hatáskörükben döntenek – szemben más, átlátható, egyértelmű szabályok alapján történő kiadással, például a nyugdíjakkal³ - valamint az is, hogy az EU-források a járadékvadászat kiemelt célpontját jelentik.

Mit tehet az Európai Unió a magas korrupciós kockázatok csökkentéséért? A tanulmányt író, az ANTICORRP⁴ kutatási projektben részt vevő kutatók, a következő javaslatokat fogalmazták meg:

³ Erről bővebben lásd: Mungiu-Pippidi, A., ed. 2013. Controlling Corruption in Europe. The Anticorruption Report 1. Berlin: Barbara Budrich Publishers. <http://anticorpp.eu/publications/hidden-depths.-the-case-of-hungary-controlling-corruption-in-europe-the-anticorruption-report-volume-1>

⁴ Az kutatási programot (Anticorruption Policies Revisited: Global Trends and European Responses to the Challenge of Corruption) az Európai Unió finanszírozza (pályázat kódja: 290529; forrás: EU FP7). A program célját és kutatási eredményét lásd a program honlapján: <http://anticorpp.eu/>.

Korrupciós kockázatot jelentenek-e az EU alapok?

- Az Európai Unió minden államára kiterjedően be kell vezetni egy adatbányászati eljárásokra alapuló monitoring-rendszert, amely alkalmas a csalás és korrupció kockázatának feltárására jelen idejű adatokon.
- Célszerű növelni a civil társadalom lehetőségeit és képességét a kormányzatok kontrollálására, a korrupciós esetek felfedésére mind országos, mind helyi szinten. Növelni kell az EU források felhasználásának transzparenciáját, meg kell teremteni az az erre vonatkozó adatok nyilvánosságát.
- Érdemes megfontolni az európai uniós források elosztási mechanizmusának megváltoztatását, elmozdulni a nem diszkrecionálisan elosztott kiadások irányába, amilyen például az oktatás támogatása lehet.